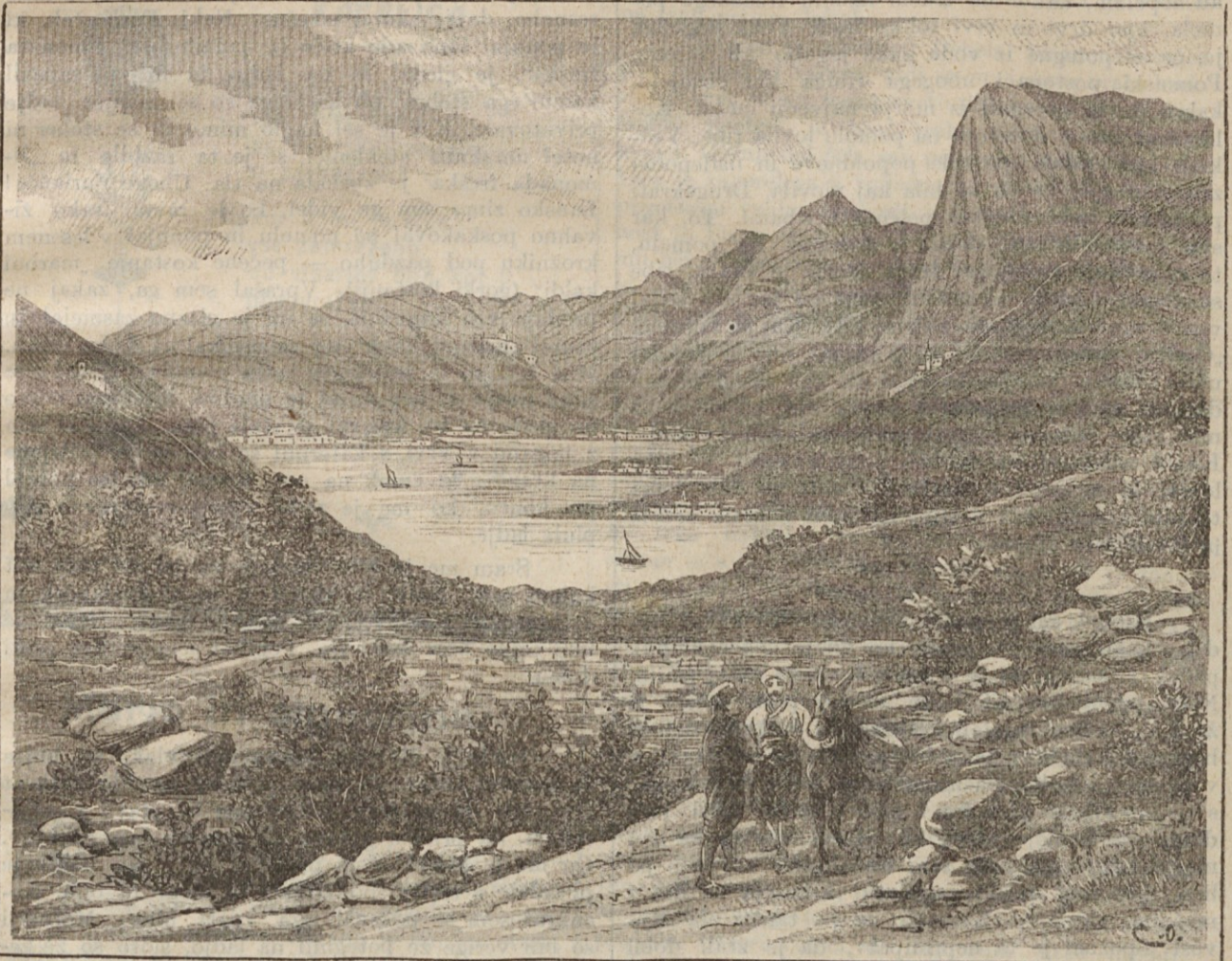

DRUŽINSKI PRIJATELJ

POUČNO-ZABAVNA ILUSTRIRANA PRILOGA „ZARJE“

— Izhaja vsako drugo soboto —

Boka Kotorska.

Avstrijsko vojno пристanišče na jugu Dalmacije. Prebivancev šteje okoli 6000. Mesto je zelo staro in je obdano z zidovjem, katero ima troje vrat. Ima škofa, gimnazijo, mornarsko šolo itd. Nad mestom se dviga strm hrib, po katerem vodi cesta v Črnogoro, ki se začne takoj na vrhu hriba.

Na pomolu.

(Prizorčki iz tržaške luke.)

Spisal M. F.

I.

Sedela sva z Jožetom na robu pomola. Bose noge so nam visele čez robe v morje. Na vsaki strani na tleh sva imela vsak svoj klobuk. V klobuku so bili v posebni škatljici črvički in glistice, katere sva natakala na trnek. Kako dolgočasno je ribe loviti na tržaškem pomolu! In vendarle kako kratek je ta dolgčas! Vsak trenutek je poln upanja. Nekaj drugačnega je loviti ribe izza trsja in bičevja ob bregovih rek udobno ležè v tihi samoti pod kako vrbo ali topolom, kakor na trdem kamnu tržaškega pomola, kjer drvi in vrvi toliko ljudi. Velik dogodek je, če se potegne iz vode kako jeguljo ali mreno. Pomolski postopači ubogega ribiča kar obsujejo, kakor da bi potegnil iz morja največji čudež. Kolikokrat sva z Jožetom na pomolu lovila ribe. Večkrat sva sedela po cele popoldneve in nadepolno zrla v morje, ne da bi bila kaj vlovila. Drugekrati pa je bila zvečer dobra polenta z ribami. To, kar sva v otročjih letih delala z Jožetom na pomolu, to opravljajo dandanes drugi. Morje je enako, ribe so enake, ljudje so enaki. Jože pa jaz sva sedaj vsa drugačna, kot sva nekdanj bila. Kaj pa hočemo. „Časi se spreminjajo in mi ž njimi“, smo se nekdanj učili. Edino ko petek pride ali kak drugi posten dan, se globlje zamislim v prošle dni, ko vidim na mizi ribe. Jože se tudi ob takih dneh zanima zanje. Ko bi sedaj šel bos na rob pomola sedet in ribe lovit, bi se mi vsi smejali — zato pa raji doma to pišem, kako sva nekdanj na robu pomola sedela in lovila ribe.

II.

Klobuk mi je padel v morje. Ko bi vi vedeli, kako sem se jokal, ko mi je nekoč klobuk padel v morje, bi se Vam gotovo še sedaj smilil. Neko popoldne ali bolje rečeno proti večeru je že bilo, so mi nagajali komarji, ki so prizveneli iz barbanskih otokov tako hudo, da sem se moral v enomer braniti. Naenkrat se je zadržal dolg komar s svojim rilcem globoko v moje lice in začel predrzno sesati mojo rdečo kri. Hotel sem ga na licu mesta kaznovati, zato sem zamahnil s vso silo po licu, ker sem mislil zapečatiti komarja na lice z močnim ploskom. Komarji imajo tanko občutljivost. Spoznal je ta nepridiprav, da je zrak dobil sunek, ki bo tudi njega zadela, ako se ne umakne. Umaknil se je. Zazvenel je zmagonosno in odletel v zrak. Moj plosk je zadela lice ravno tam, kjer je poprej sedel komar — zadela pa je po vrhu še v klobuk, ki mi je le na rahlo čepel na glavi viseč bolj na eno stran. Komar je pred sunkom vzletel v zrak, moj klobuk pa je klobučnil v morje. — Malovreden je bil ta klobuček, a jaz sem ga imel tako rad, inalo manj kot svojega brata. Ko bi mi

kak gospod dal denar, naj si kupim nov klobuk bi ne bil tako zadovoljen, kakor s svojim starim ponošenim klobukom, ki je sedaj plaval na površju morja. Naenkrat je bil ves moker. Ljudje so vreli skupaj in z zanimanjem gledali mojo zadrego pa moj klobuk. Poskušal sem z roko, z nogo, s kolcem spraviti klobuk bliže. Ni šlo. Ves trud je bil zaman. Naposled mi je nek čolnar vrgel klobuk na pomol. Vsi so se pri tem smejali — jaz pa sem bil srečen.

III.

Dan za dnevom, uro za uro pripljujejo in odpljujejo ladje. Vendar vsakokrat jih opazujemo s tako pozornostjo, kakor bi se to zgodilo prvokrat. Kdor ni sam videl, niti ne ve, kako zanimivo je, gledati ladjo, ko se bliža kraju — ali pa, ko se oddaljuje. Ljudje zrejo na morje in na ladje s tako resnobo, da je skoraj smešno. Neki Furlanček, ki je ponujal limonado kriče iz polnih ust „limonata freška“, je gledal le na ladjo in niti ni zapazil kamnitega stebra, ob katerega so se manjše ladje privezovale. Ker je šel naglo mimo in se steber ni hotel umakniti steklenici, se je ta razbila in „limonada freška“ je zbežala na tla. Ubogo Furlanček! Lansko zimo sem ga videl, ko je ravno tako živahno poskakoval po pomolu in ponujal v lesenem krožniku pod pazduho — pečene kostanje „maroni kaldi“ (gorki kostanji). Vprašal sem ga, zakaj ne prodaja več limonade, se mi je glasno zasmel in zaupil „maroni kaldi“ ter se zasukal na drugo stran. Med tem se je približala ladja pomolu. Gledal sem sicer nanjo a, ker se mi je mudilo, hitel sem mimo ne glede na to, kar mi je stalo potu. Zapletel sem z nogami v vrvi, s katerimi so bile ladje pritrjene na kraj — in emok na nos. Komaj sem se pobral po koncu, ko me je zadela vozelj vrvi ravno priplule ladje.

Sram me je bilo, da sem zardel do ušes kot kuhan rak. Nato je skočil k meni Furlanček in vpil nagajivo-zadovoljno: „Maroni kaldi“. Meni je bilo toplo brez kostanja. Popihal sem jo brž proti domu.

IV.

Hudo je človeku, ko zamudi vlak, še hujše če zamudi ladjo. In to se je meni zgodilo večkrat. Dve leti je od tega, odkar sem bil stavil s prijateljem, da pridem gotovo ob pravem času na krov. On me je čakal — in mene ni bilo. Na ladiji je piščalka v tretjič odzvižgala in mene ni bilo. Naenkrat sem se pokazal izza vogla ulice. Mornarji so bili verige že potegnili na ladjo, sidro so že kedaj dvignili in ladja je plula naprej. Tekel sem, kar sem mogel. Imel sem pa več zavitkov v naročju. Umevno, ko človek v Trst pride, si mora to in ono kupiti. Ko sem tako sopihal proti kraju vkrcanja, se mi je eden zavitek zdrsnil na tla, in med tem ko sem ga pobiral, so mu sledili še drugi. Hitel sem pobirati tudi te-le — in hitel sem dalje — proti upanju. Ljudje, ki so se nabrali na pomolu so me gledali in se mi smejali, jaz pa sem

se izgubil od njih in se jokal. Ladjo sem bil zamudil in še sramoto dočakal. Za drugo ladjo sem čakal celo uro na pomolu in hodil gor in dol skrbno držeč svoje zavitke v naročju.

Komaj je ladja dospela do kraja in so potniki iztopili, sem že stal na ladji, da ne zamudim. Teško mi je bilo prikrivati svojo nestrpnost in vendar sem se moral hliniti, kakor bi se mi ne bilo zgodilo ničesar. Ko je imela ladja odpluti sem vendarle radovedno gledal na kopno, z namenom, da zagledam kakega zakasniveca. Videl sem jih več in smilili so se mi, drugi pa so se jim smejali. Izkušnja je lepa šola.

KAPELICA

Oj kapelica sred polj,
vsa zamražena,
od nebeških angelov
si zastražena!

Kakor ti mi je srce
vse zamraženo,
od viharjev bolj kot ti
obsovraženo.

Vendar bilo bi kot ti
tihu, blaženo
da bi bilo kakor ti
mi zastraženo . . .

V. R.

Mario in signorina.

(Črtica. — Spisal I. S.)

I.

Solnce se bliža zatonu. Zadnje žarke pošilja v večerni pozdrav tržaškemu mestu. Na trgu pri cerkvi sv. Jakoba je nenavadno živahno. Zbrano je mnogo otrok, pa tudi odrasli so prišli gledat zanimiv prizor. Deček Mario proizvaja z gibčno opico razne kretanje. Občinstvo sledi pozorno lahnemu opičnemu kretanju ter glasno izraža svojo zadovoljnost. Posebno veliko veselje pa imajo otroci; smeje se in šalijo, da se razlega daleč okrog.

Vse je veselo, samo Mario je otožen. Kako bi ne bil otožen? Komaj dvanajst let star, pa je doživel že mnogo bridkega. Rojen je bil na Savojskem. Majhna hiša in samo ena njiva, to je bilo

vse premoženje Marijevih starišev. Oče je bil rahlega zdravja in na levem očesu slep. Mati je bila sicer zdrava, a ko je imel Mario devet let, mu mati nevarno oboli in umrje. Marijo je ostal sam z očetom, bratov in sester ni imel. Še pred, ko je bila mati še živa, so zelo ubožno živeli, zdaj pa ni kazalo drugega, ko iti po svetu. Oče kupi mlado opico in jo nauči raznih kretenj. In šli so po svetu: Mario, njegov oče in pa opica „signorina“, tako so jo klicali. „Signorina“ je plesala in skakala, Mario jo je držal na verižici, oče pa je pobiral milodare v klobuk. Ni se jim slabo godilo. Usmiljeni ljudje so jim radi darovali. Tako so se prehranili; pozno v jeseni so se vračali domov, spomladi pa so zopet odšli po svetu. Takšno življenje pa je trajalo samo dve leti. V tretjem letu oče opeša in umrje v tržaški bolnišnici. Mario je ostal sam z opico in tako ga vidimo na trgu pri sv. Jakobu.

Oblečen je ubožno. Debela platnena srajca pod vratom ni zapeta, vidi se mu okrog vratu ozek, rudeč trak in na traku svetinjica loretanske Matere božje. Klobuk je brez traku z navzdol visečimi krajei. Gornji del čela mu pokrivajo gosti črni lasje. Lica je zagorelega a prijaznega. Posebno ga delajo prijetnega velike, črne oči, iz katerih odseva nedolžnost in blaga otožnost. Le kedar pogleda opico, se mu oči zaiskrè veselja. Vsaj ta ljubka živalica mu je zdaj vse na svetu. Večkrat jo ljubeče poboža. Opica mu je hvaležna in ga rada vboga.

„Signorina, skači!“ veli Mario in opica prične takoj lahno skakljati. „Signorina, prosi!“ Opica se postavi lepo po koncu in sklene prednje roke, kakor da prosi. «Signorina pleši!» pravi deček in opica se prične vrteti in plesati v bučeče veselje otrok. A ne samo otroci, temveč tudi odrasli z veseljem gledajo „signorino“, kako se vrti in pleše. Celo Mario, ki je bil tega navajen, jo vendar ogleduje z zadovoljstvom in s ponosom. Ko pa vidi, da se je že zadosti naplesala in naskakala, se potrka po levi rami in reče: «Signorina semkaj!» Opica takoj skoči dečku na ramo in ga v znak spoštovanja lahko po licu potipa. Mario pa sname klobuk z glave in pobira milodare. Lepih soldov je nabral. Spoštljivo se zahvali. Potem pa stopi k prodajalki ter kupi kruha in sadja. Ves zadovoljen odide iz trga. Na rami nosi opico. Veliko otrok gre za njim, dražijo opico in kličejo: „Signorina, pleši! Signorina, pleši! Toda opica sedi ponosno na dečkovi rami. Noče vbogati otrok, temuč nekako p ezirljivo jih gleda, kakor da jim hoče reči: «Kaj ste mar vi moji gospodarji? Moj gospodar je ta», in pri tem ljubeznivo dečka pogleda. Otroci videči, da „signorina“ neče plesati, se kmalu razidejo, Mario pa gre venkaj iz mesta in pri tem ne opazi, da mu sledi zloben človek.

II.

Deček pride z opico v prijazen gaj, v katerem rastejo debela oljéna drevesa. Sede pod eno drevo in opica mu skoči doli z rame. Mario opico prijazno nagovori: „Signorina! danes si se dosti vtudila. Gotovo si že zelo lačna.“ Na to vzame iz žepa kruha in sadja. Jedel je sam, pa tudi opici je dal jesti,

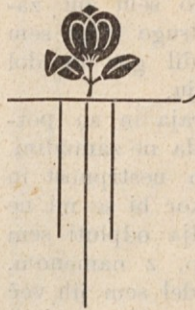
kolikor je hotela. Ko sta povečerjala to skromno večerjico, se je stemnilo. Solnce je že davno zašlo in zvezdica za zvezdico se je užigala na jasnem obnebu. Mario leže na tla, pogleda proti nebu in z milim glasom pravi: „O blaga duša mojega pokojnega očeta! gotovo se že veseliš gori v nebesih. Poglej na me doli z nebes in varuj me to noč!“ Ko izgovori te pobožne besede, potegne iz nedrij svetinjico loretanske Matere božje, spoštljivo jo poljubi in jo zopet spravi. Potem se pokriža. A ni še storil popolnoma znamenja sv. križa, ko že trdno zaspi.

Trdno je zaspal in ni videl zlobnega človeka, ki je bil komaj streljaj daleč od njega. Tisti hudobnež je na trgu sv. Jakoba videl, da je dobil Mario lepe krajcarčke. Hotel ga je oropati. Skrivaj je šel za njim do oljčnega gaja. Tu je videl, kako je Mario skupno z opico večerjal in zdaj je tudi opazil, da je deček zaspal. Dasi je zlobnež vedel, da Mario trdno spi, se vendar ni drznil približati spečemu dečku takoj. Zdelo se mu je prezgodaj, počakati je hotel za svoje črno delo polnočne ure.

Ko odbije ura polnoči, gre zlobnež počasi na svoj rop. Tiho se plazi proti spečemu dečku, kakor da ga je strah storiti grešno delo. Slednjič se priplazi do fanta. Mario je mirno spal. Že stegne zlobnež roke proti siroti, da bi mu preiskal žepe, a v istem hipu mu skoči v obraz nekaj črnega. Bila je opica. Zlobnež ni pred mislil na opico, mislil je le na svoj plen. Zdaj pa mu skoči opica v obraz. Grebe ga in grize po obrazu in po rokah. Bil je ljut boj. Zlobnež se brani, a opica ne odneha. Z največjim trudom se slednjič opice reši. „Joj! Joj!“ kriči zlobnež in hitro zbeži, a nazaj se ne povrne. Opica pa sede Mariu k nogam. Neprestano in naravnost v obraz ga gleda, boječa se, da se mu kaj hudega pripeti.

Solnce je bilo že visoko na nebu, ko se Mario prebudi. Takoj se pobožno prekriža in poljubi svetinjico. Pri nogah vglada opico. Opica zrè nanj pomislivo, pa tudi nekako ponosno. Razveseli se deček zveste živalice. «Signorina, ali bi rada zajutrkovala?» pravi deček, ter ji da kruha in sadja. A opica se ničesar ne dotakne, temuč nekako očita-joč gleda dečka, kakor da mu hoče reči: „Kaj samo to sem zaslužila? Mar ne veš, da sem te to noč rešila roparja?“ Mario ne vedè, kaj je opici, da noče jesti, vzame jo v naročje, prijazno jo pogladi po glavi in reče: „Le jej, signorina, saj te imam rad“. Opica hvaležno pogleda dečka in rada jê, kar dobi. Tudi Mario povzije nekaj kruha in sadja. Po zajuterku, gresta zopet v mesto trkat na usmiljena srca.

Mrak.

Zapeljivo sladko slavec poje in po vrtu se sprehaja mrak kaj ti je, srce samotno moje, daje v tebi vstal spominingrenak?

Kvetu vsakemu večer se sklanja in poljub miru mu sladek da — ti, srce, le čutiš sad spoznanja, da miru nikjer ni sred sveta!

V. R.

Za kratek čas

Vesten trgovski pomočnik.

Bogat trgovec je pisal nekemu odjemalen zelo važno pismo. Napisal je že vse, samo podpisal se še ni. V tem hipu ga zadene mrtvoud. Ubogi mož je čez par minut umrl.

Ko je njegov pomočnik, kateri je bil nad vse vesten, videl to pismo brez podpisa, ni hotel, da bi s tem zaostali trgovski posli in je hotel odposlati pismo. Predno je pa to storil, je še na konec pisma napisal sledeče: «Prav ko sem končal to pismo, sem umrl in zato je nisem imel časa podpisati».

Prebrisan tat.

Odvetnik: «Treba, da vem vso resnico, da vas morem z vspehom braniti. Ste mi li vse povedali?»

Tat: «Vse, vse izvzemši kraja, kjer sem skril denar. To pridržim zase, gospod odvetnik.»

Moč navade.

„Kaj pa ste danes tako slabe volje?“

Trgovec: „Kaj ne bi bil?! Moja žena me je pustila celi dan pri miru; posli so bili vsi pamerni, v trgovini mi je šlo gladko — zato me jezi, da se ne morem nad nikomur jeziti“.

Kaj je to za ena zverina?

Nek železniški čuvaj je imel opravilo pri odvetniku. Ko pride do sobnih vrat pozvoni enkrat, dvakrat, trikrat, a nič odgovora iz sobe. Zato pozvoni četrtič z vso močjo, da bi kmalu zvonec vtrgal.

Odvetnik se razjezi in pogleda na vrata rekši: „Kaj je to za ena zverina?“ „Jež“, odgovori čuvaj. Pisal se je namreč Jež.

